

Jerusalem den 12 december 2005

Kära vänner!

Denna kombinerade chanukka-, jul- och nyårshälsning skriver jag medan solen strålar från en klarblå himmel och en varm fläkt drar genom lägenheten där jag öppnat dörren ut mot balkongen i söderläge. Det är åtskilligt varmare än för en månad sedan, och någon ändring är ännu inte i sikte. Visst behöver vi vinterregnens välsignelse, men det glömmer man lätt när man har det så skönt. Vi får ändå hoppas att regnen snart ska komma, för vattennivån i Gennesarets sjö lär minska med en halv centimeter per dag.

För närvarande arbetar jag på att få färdigt manuset till fondens nästa bok, som vi hoppas kunna trycka i början av året. Under februari kommer jag att vara i Sverige, men mitt föreläsningsprogram är ännu inte riktigt klart. Hösten har varit fylld av aktiviteter av olika slag. Glädjande nog har antalet besökande grupper i Israel ökat; man räknar med en uppgång av turismen med över 40% i år. På deltid har jag föreläst på den internationella kurs som givits på Svenska teologiska institutet. Under två månader deltog tretton studenter från Burma, Etiopien, Filippinerna, Indien, Sverige och Tanzania i kursen som hade temat "Celebrating Diversity". Jag tjänstgör också på deltid som präst i den svenska församlingen, som firar gudstjänst i Svenska teologiska institutets vackra kapell. Det kallas numera Birgittakapellet, givetvis efter Heliga Birgitta. Birgittasystrarna har ett konvent i Betlehem och håller just nu på att bygga ett nytt vid foten av Olivberget här i Jerusalem, vilket beräknas bli färdigt någon gång nästa år. Första söndagen i Advent hade svenska församlingen först en adventsgudstjänst i Jerusalem på lördag kväll, och på söndagen firade vi högmässa i Birgittasystrarnas underbara lilla kapell i Betlehem.

Birgittasystrarna förtjänar att nämnas alldeles särskilt när det gäller judisk-kristna relationer. Den 3 juni utnämndes nämligen den svenska nunnan Elisabeth Hesselblad (1870-1957) till "Righteous Gentile" eller "Righteous among the Nations", det vill säga en "rättfärdig bland folken". Denna titel tilldelas icke-judar som med fara för eget liv och utan egen vinning räddat judar under Förintelsen. Beslutet fattas av Yad Vashem, den israeliska institution som ansvarar för hågkomsten av Förintelsen, efter noggrann prövning av vittnesmål och dokument. Moder Elisabeth grundade år 1911 en ny gren av Birgittinerorden och lyckades återfå det hus där Heliga Birgitta bodde under sin tid i Rom. I detta hus räddade Moder Elisabeth åtminstone 58 judar på flykt undan tyska nazister genom att gömma dem i klostret. Hon respekterade också deras judiskhet och såg till att de inte skulle tvingas delta i de kristna gudstjänsterna.

Detta har nu alltså uppmärksammats i Israel. En medalj och ett diplom överlämnades i Rom till moder Tekla, Elisabeth Hesselblads efterträdare som generalabbedissa, i närvaro av Vatikanens vice statssekreterare, Roms borgmästare, den svenske ambassadören och släktingar till Elisabeth Hesselblad. På Birgittadagen den 7 oktober höll Moder Theresa från Betlehem ett föredrag på Svenska teologiska institutet om Elisabeth Hesselblads märkliga liv. Senare fick jag veta att Yad Vashem inte kände till Birgittasystrarna i Betlehem, så nu har de lovat ordna en särskild ceremoni för dem och berätta lite närmare om den process som ledde fram till detta fina erkännande av Moder Elisabeths gärning.

Av de cirka 17 500 personer som hittills tilldelats denna utmärkelse är antalet svenskar därmed uppe i nio. De övriga är Raoul Wallenberg och sex av hans medarbetare på svenska legationen i Budapest, nämligen Per Anger, Lars Berg, Carl Iwan Danielsson, Elow Kihlgren samt Nina och Valdemar Langlet. Dessutom fick kyrkoherde Erik Myrgren detta erkännande för sina insatser som präst i Svenska Victoriaförsamlingen i Berlin, där judar gömdes och smugglades ut. När Erik Myrgren mottog sin utmärkelse 1987 minns jag att man framhöll att denna insats var särskilt anmärkningsvärd, eftersom det var den enda kända räddningsaktionen under kriget som organiserades av en kyrka. Sorgligt nog verkar alltså det som borde ha varit självklart för en kyrka och kristen institution utgöra undantaget. Inte minst därför är Elisabeth Hesselblads insats värd att minnas. Som ännu ett lysande undantag bör den göra oss kristna mycket ödmjuka - och tacksamma för att dessa människor därigenom räddades.

Att rädda en enda människa är lika med att rädda en hel värld, säger ett judiskt ordspråk. När en människa dödas, dödas ju också de som skulle ha utgått från den människan. En tredjedel av det judiska folket mördades under Förintelsen. Man kan verkligen undra hur världen hade sett ut idag om denna tredjedel fått leva. Vilka vetenskapliga rön till gagn för mänskligheten försvann direkt eller indirekt i dödslägren? Jag tänkte särskilt på detta när jag tittade på Nobelfesten i lördags. Den sändes i år på israelisk TV på grund av att ekonomipriset som bekant gick till en professor vid Hebreiska universitetet i Jerusalem, Israel Aumann. I en intervju berättade han med stor glädje att hans nitton barnbarn som gåva gett honom en klocka där de graverat in några ord ur veckans Torahavsnitt: "Alla släkter på jorden skall bli välsignade genom dig och din avkomma" (1 Mos 28:14). Det handlar alltså om välsignelsen till Abraham, som upprepas på flera ställen (1 Mos 12:3; 18:18; 22:18; 26:4), och som sedan återkommer i Nya testamentet (Luk 1:54f; 72f; Apg 3:25; Gal 3:8).

Ja, utan den välsignelse som utgått från Abrahams, Isaks och Jakobs avkomma skulle världen vara oändligt mycket fattigare. Antisemiterna menar naturligtvis tvärtom. De ser Israels folk och land som roten till allt ont. Nu senast har vi hört Israels president förneka Förintelsen och plädера för Israels

utplånande från kartan – om det inte skulle gå att flytta denna förhatliga stat till Tyskland eller Österrike. Samtidigt är det glädjande att se hur saker och ting ibland vänds i sin motsats. "Ni tänkte ont mot mig, men Gud har tänkt det till godo för att låta det ske som nu har skett och så behålla mycket folk vid liv", sa Josef till sina bröder (1 Mos 50:20). De orden äger sin tillämpning än i dag. De senaste båda åren har flera initiativ tagits till en akademisk bojkott av Israel, men då tilldelas israeliska vetenskapsmän Nobelpriset två år i rad. Israel har under hela sin historia också bojkottats av internationella Röda korset och dess muslimska motsvarighet, Röda halvmånen. I veckan som gick kom de emellertid fram till en kompromiss enligt vilken den judiska organisationen Röda Davidsstjärnan (på hebreiska *Magen David Adom*) ska kunna bli medlem, visserligen med ett arrangemang som gör det möjligt att dölja den för så många förhatliga Davidsstjärnan, men ändå.

Ännu ett positivt exempel må nämnas. Ungefär samtidigt som den iranske presidenten spydde ut sitt hat mot Israel, antog FN:s Generalförsamling den 31 oktober för första gången i sin historia en resolution som Israel föreslagit. Denna första resolution som någonsin antagits av Generalförsamlingen angående Förintelsen, proklamerar den 27 januari – dagen då Auschwitz befriades - som en internationell åminnelse dag, erkänner det unika med Förintelsen och förespråkar undervisning om antisemitismen i hela världen. Med tanke på att samma Generalförsamling för trettio år sedan antog en resolution som likställde sionism med rasism handlar det om inget mindre än en banbrytande historisk helomvändning.

Det finns alltså ljus i mörkret. Just nu tänds ni många ljus i Sverige. Men även här gör vi det. I morgon firar vi Lucia på Svenska teologiska institutet. I år sammanfaller också den kristna julen med den judiska "Ljushögtiden" (på hebreiska *Chag Ha'urim*), mera känd som *Chanukka* eller Tempelinviigningsfesten. Den varar i åtta dagar, varvid den åttaarmade ljusstaken ökar i styrka med ett nytt ljus dag för dag. Den får påminna om att det framför allt är vi människor som är bärare av både mörker och ljus. På diplomerna som Yad Vashem utfärdar står bland annat orden ur Ords 4:18: "De rättfärdigas stig är som gryningens ljus, som växer tills dagen är full".

Låt oss hoppas att det nya år som snart går in ska innebära att många sådana ljus tänds och får sprida sitt ljus alltmer. Ja, låt oss önska varandra att vi på olika sätt själva ska kunna bidra till att sprida det himmelska ljuset i mörkret här på jorden. Å mina egna och styrelsens vägnar tackar jag av hjärtat för ljuset från er och för att ni gjort ännu ett verksamhetsår möjligt för oss! Vi önskar alla och envar en ljus och glädjeric högtid och ett riktigt gott nytt år!

De varmaste hälsningar från Jerusalem och Er tillgivne

HERRENS BÖN OCH VÄLSIGNELSE

Det är kanske inte så ofta vi hör uttryck som ”Gud välsigne dig” i Sverige idag, men på många håll i världen är en sådan önskan en omistlig del av språket. I Bibelns land hör man den dagligen både på arabiska och hebreiska, vilket kanske inte är så underligt med tanke på den centrala roll välsignelsen spelar i de heliga skrifterna. Men vad betyder det egentligen att välsigna? Är det egentligen någon skillnad mellan en välsignelse och en välgångsönskan i största allmänhet? Vari består skillnaden mellan en bön och en välsignelse?

Vår sommarkurs kommer att behandla två moment som för de flesta gudstjänstbesökare är en självklarhet i gudstjänsten, nämligen *välsignelsen* (det vill säga den aronitiska välsignelsen i 4 Mosebok 6:22-27) och *Fader vår*. Men just på grund av att de är så självklara blir de lätt något som man hör och ber utan större eftertanke. Vi vill därför försöka visa på rikedomen i dessa texter genom att tala om bön och välsignelse i allmänhet men också genom att gå igenom dem i detalj. Vad menas exempelvis med bönen ”Inled oss icke i frestelse” eller ”Utsätt oss inte för prövning”? Vilken översättning är att föredra? Finns det någon motsvarighet till *Fader vår* i den judiska gudstjänsten, och vilken plats intar välsignelsen där? Sist men inte minst bör vi fråga oss vad det betyder idag både att ta emot välsignelse och att välsigna andra.

Vi kommer att ösa ur Bibelns guldgruva och ur den rika judiska och kristna traditionen från antik till modern tid. Förhoppningsvis kommer dessa texter då att få en fördjupad och förnyad betydelse för oss både i gudstjänsten och i vårt dagliga liv. Under några intensiva och samtidigt vilsamma dagar i en underbar miljö hoppas vi att Bibelns värld ska komma närmare vår egen verklighet samtidigt som vi bättre förstår förhållandet mellan judar och kristna.

Kursen vänder sig till var och en som vill förstå och tillägna sig bönen och välsignelsens kraftkällor. Den äger som vanligt rum på **Helsjöns folkhögskola** (mellan Borås och Varberg) i södra Västergötland andra veckan efter midsommar, alltså den **3-6 juli**.

För närmare information:

Helsjöns folkhögskola, 519 89 Horred; tel. 0320-87440;
helsjon@helsjon.fhsk.se; www.helsjon.fhsk.se

Sprid gärna denna inbjudan vidare! Vi ser med glädje fram emot att få träffa både gamla och nya vänner till sommaren!

Varmt välkomna!

Göran Larsson

Jesper Svartvik

Göran Larssons jubileumsfond för judisk-kristna relationer:
Adress i Israel: Hatekufa 17/4, 92628 Jerusalem;
tel. 00972-2 648 1979 eller 00972-50 685 0346 (mobil)
Adress i Sverige: Byvägen 6A, 519 94 Björketorp; tel. 073-0949504
E-postadress: goran.larsson@judiskkristnarelationer.se
Hemsida: www.judiskkristnarelationer.se
PlusGiro (Postgiro) 195 85 45-4